

Gebruik tekst 4.

Om zoveel mogelijk lidstaten deel te laten nemen aan de PESCO is een diplomatiek compromis gesloten.

- 2p 17 Leg uit dat het hechten aan de soevereiniteit van EU-lidstaten een reden kan zijn geweest voor het sluiten van dit diplomatiek compromis. Gebruik in je uitleg:
- een omschrijving van het begrip soevereiniteit;
  - een voorbeeld uit tekst 4 van soevereiniteit.

Gebruik tekst 4.

Voor het instellen van de PESCO is een diplomatiek compromis tussen lidstaten gesloten.

- 2p 18 Leg het diplomatiek compromis uit vanuit het rationele actor-paradigma. Gebruik in je uitleg:
- een kenmerk van het rationele actor-paradigma;
  - informatie uit tekst 4 waaruit het gekozen kenmerk blijkt.

Opgave 3 Burgertoppen in de Streuvelse Vallei

Bij deze opgave horen tabel 2 en tabel 3 uit het bronnenboekje. Tabel 3 is fictief.

Inleiding

Volgens de Vlaamse cultuurhistoricus David Van Reybrouck lijden vrijwel alle westerse samenlevingen aan een zogenaamd ‘democratisch vermoeidheidssyndroom’. Als tekenen daarvan ziet hij dat in de huidige democratie steeds minder gebruikgemaakt wordt van het stemrecht, met name door jongeren, mensen met een migratieachtergrond en lager opgeleiden; kiezers worden grilliger in hun keuze voor politieke partijen, en het ledenaantal van politieke partijen loopt terug. Volgens Van Reybrouck tast dit de legitimiteit van de parlementaire democratie aan. In zijn boek *Tegen verkiezingen* (2013) pleit Van Reybrouck voor nieuwe vormen van democratie, zoals burgertoppen. Burgertoppen staan los van bestaande politieke besluitvormingsprocessen. Het zijn evenementen waarbij burgers in open dialoog met elkaar praten over maatschappelijke en politieke kwesties en oplossingen. Burgers worden via loting geselecteerd, zodat iedereen een gelijke kans krijgt om mee te doen. Van Reybrouck wil verkiezingen niet per se afschaffen, maar alternatieven ernaast zetten.

Gebruik de inleiding.

In politieke besluitvormingsmodellen wordt onderscheid gemaakt tussen actieve en passieve steun.

- 2p 19
- Geef aan of in de inleiding actieve of passieve steun te herkennen is. Gebruik in je antwoord een voorbeeld uit de inleiding van het gekozen type steun.
  - Leg uit dat een afname van deze steun de legitimiteit van de parlementaire democratie kan aantasten. Gebruik in je uitleg het gekozen type steun.

Gebruik de inleiding.

Van Reybrouck vindt dat de democratie kan worden verrijkt met initiatieven zoals burgertoppen. Er zijn zes politieke vereisten voor een grootschalige democratie, zoals inclusief burgerschap.

- 2p 20
- Geef een vereiste waaraan burgertoppen **wel** voldoen met daarvan een voorbeeld uit de inleiding.
  - Geef een vereiste waaraan burgertoppen **niet** voldoen met daarvan een voorbeeld uit de inleiding.

Je mag de vereiste 'inclusief burgerschap' niet gebruiken.

Gebruik de inleiding.

- 1p 21
- Leg uit dat burgertoppen, volgens Van Reybrouck, kunnen bijdragen aan democratisering. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept democratisering;
  - informatie uit de inleiding om democratisering te illustreren.

Gebruik tabel 2.

De legitimiteit van onze parlementaire democratie kan afgelezen worden aan tevredenheid van burgers over de politiek. Er zijn drie kenmerken van politiek te onderscheiden, zoals polity.

- 3p 22
- a** Geef de twee **andere** kenmerken van politiek.
- b** Leg voor deze twee kenmerken van politiek uit in welke richting de tevredenheid daarover zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Gebruik in je uitleg:
- deze twee kenmerken van politiek;
  - voor elk van deze twee kenmerken van politiek een indicator uit tabel 2 van de tevredenheid daarover;
  - informatie uit tabel 2 over de ontwikkeling van de tevredenheid over elk kenmerk van politiek.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Gebruik tabel 3.

Het afspiegelingsmodel is een model voor politieke representatie. Tabel 3 gaat over de gemeenten in de Streuvelse Vallei waar een burgertop heeft plaatsgevonden.

- 2p 23 Leg uit of het afspiegelingsmodel beter benaderd wordt in de onderzochte burgertoppen dan in de gemeenteraden. Gebruik in je uitleg:
- een kenmerk van het afspiegelingsmodel;
  - informatie uit tabel 3 over de bevolking, raadsleden en deelnemers aan de burgertoppen.

In het voorjaar van 2020 zal er weer een burgertop in de gemeente Streuvel gehouden worden. Deelnemers worden geloot. Stel dat je een onderzoek wilt doen naar het effect van burgertoppen op de politieke cohesie. Een onderzoeksvraag is: 'In hoeverre draagt deelname aan de burgertop van 2020 bij aan de politieke cohesie van bewoners van de gemeente Streuvel?'. Hiervoor wil je voorafgaande aan de burgertop en achteraf eenzelfde vragenlijst afnemen onder deelnemers en niet-deelnemers aan de burgertop in de gemeente Streuvel.

- 4p 24
- Formuleer een gesloten enquêtevraag om politieke cohesie te meten. *Je mag het woord 'politieke cohesie' niet gebruiken.*
  - Formuleer twee of meer antwoordmogelijkheden voor de persoon die de enquêtevraag beantwoordt.
  - Leg uit waarom je met het afnemen van deze enquêtevraag de politieke cohesie van bewoners van de gemeente Streuvel meet. Gebruik in je uitleg de omschrijving van het begrip politieke cohesie.
  - Leg uit dat de enquêtevraag zowel aan deelnemers, als aan niet-deelnemers voorgelegd moet worden om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.